

јању и српском духовном трајању на Косову и Метохији.

Посї скрийшум

Ради подсећања читалаца додаћемо и то да је, у својој несвршеној историјској бури, Богословија и у овом (XXI) столећу претрпела још један погром. Ратни вихор поново је прекинуо њен рад. У јуну 1999. године, одмах након доласка међународних војних снага на Косово и Метохију, школа је престала са радом и своје просторије уступила за прихват призренским Србима који су у том тренутку остали без својих домова. У мартовском погрому 2004. године комплекс зграда Богословије запаљен је и уништен. Одмах након ових догађаја прво уточиште призренским богословима пружио је тадашњи владика нишки Иринеј, данашњи патријарх српски, некадашњи ђак, а потом и професор Богословије. У Нишу је отворен

објекат у који је смештена Призренска богословија Светог Кирила и Методија и настављен је рад.

Прошле јесени, тихо, као и на самом почетку, поново је са једним одељењем првог разреда отпочела рад Богословија Светог Кирила и Методија у Призрену. На свечаном пријему у реконструисаном старом делу комплекса Задужбине Симе Андрејевића Игуманова одржаном 20. септембра 2011. године, ученицима, њиховим родитељима и гостима, обратио се владика рашко-призренски Теодосије, вршилац дужности ректора Богословије. Он је истакао да је у историји Богословије овај период од 12 година најдужи период престанка рада. Додао је још да је Богословија у историји била једна од темеља нашег постојања, да ће то бити и убудуће и да је потребно још пуно времена и рада да би се дошло до њене потпуне обнове.

Биљана Цинцар Косић

Adriano Fabris: *Teologija i filozofija*

Са италијанског превео Мирослав Фридл
Kršćanska sadašnjost 2011.

139 стр. ; 20 cm

ISBN: 978-953-11-0673-3

Однос између теологије и философије је одувек подстицао разне расправе. Сада се указује на нову врсту дијалога између философије и теологије, у коме ове две науке треба да нађу могућност

остваривања компромиса који би водио ка истини.

Адријано Фабрис спада у водеће философе који се баве односом између теологије и философије. У своме философском обликова-

њу поред осталог је био и ученик Ханса Гадамера и Бернарда Каспера; предаје на Философском факултету у Пизи и на Теолошком факултету у Лугану.

Теологија може бити реч коју Бог изговара обраћајући се својим створењима, али и говор о Богу и самим тим означава знање вере. Према аутору, веру обележава кружно кретање, што твори саму структуру вере: под вером сматрамо оно што проналази израз пре свега у облицима *верова̄тии* неке или *верова̄тии у нешто*. Међутим, оно што је кључно у дискусији о знању и вери је *на који начин и унутар којих се граница догађај Христа може свести на облике сјознаје* (стр. 30). Аутор стога налази решење у искуству празног гроба на којем је потенцирао Франц Овербек, које даје потпору за успешну критику у исто време не свдећи веру на ниво знања. Опет вера у васкрсење код верника дотиче историју Исуса и његову властиту историју, док му историјско истраживање не успева докарати веру (стр. 36).

Потом аутор износи три модела теологије: мудросни, апофантички и херменеутички модел (стр. 36–74). Мудросни (светоотачки) модел представља модел прве хришћанске заједнице. Та теологија је у први мах говор о Богу Оцу, којег пре свега обележава Исусово проповедање, а потом прелазак са Исусове теологије на теологију о Исусу. Затим има-

мо оправдање хришћанске науке онима који је одбацују као и теолошког приступа који се сучељава са другим наукама о божанском. Теологија се дефинише у смислу непрестаног напредовања.

Други модел својствен западном богословљу је апофантички модел (схоластика). Карактерише га уска повезаност која постоји између неког одређеног модела науке, специфичне идеје истине и одређене концепције језика. Ауторова критика таквог приступа је усмерена ка могућности примене аристотеловске научне концепције на истраживачко поље теологије која преко такве епистемолошке легитимације тежи да потврди свој примат над осталим наукама.

Трећи модел је херменеутички модел који обележава теолошко истраживање модерног доба, првенствено протестантског подручја. У овом приступу круг вере проналази продубљење и развој првенствено уз упућивање на конкретно искуство тумачења. Тумачење успоставља посредовање између два чиниоца (нпр. два саговорника) док је поуздани чувар тумачења језик. Аутор усмерава одређену критику на одређене рефлексije унутар овог модела које могу довести до одвојености вере од знања или ишчитавања процеса откровења као хоризонта смисла; с једне стране или се верник гура ка фидеизму или ка незанимању за религиозна питања.

Други део ове књиге посвећен је теми философије наспрам теологије. Према аутору, философија означава однос према себи али и себи као другом, те је стога философија философија о другом. Аутор наводи три приступа философије теолошком дискурсу. Философска теологија жели доћи до Бога уз помоћ чистог ума. Природа се истражује у оквиру епистемолошких норми при чему је религијско искуство делимично и преобликовано. Религиозна философија користи склад знања и веровања, посматрајући и испитујући човекову везу са светом, са другим људима и са самим собом као последицу изворног односа са Богом. Међутим, религиозна философија делујући на начин додатне помоћи теологији на крају постаје бескорисна за циљеве ради којих сама теологија може захтевати философску потпору или се може апсорбовати у философску теологију. Философија религије се примењује на модерну епоху, када се вера и знање узимају као два различита вида. Полазећи од основе да је философско истраживање философија о другом, философија религије доводи у однос узајамно различите ставове и дисциплине, с тиме да када се религиозном подручју обраћа својим питањима и стилем онда прихвата то подручје као предмет властитог интереса. Она нема захтев за оправдањем које оријентише и управља питање о Богу у философској теологији, већ

философија религије помоћу својих појмова хоће побудити држање човека које допушта искуство са Богом. Потенцијална опасност овог приступа је та да када се вера тумачи од стране философије, она постаје неразумљива или небитна једноме вернику. На крају аутор закључује да је однос између теологије и философије *могућа* али не и *нужна* релација. Теологија је увек позвана на израду властитог модела, при чему вера није разрешена разумом, али јој је потребна философија која је кадра критички заокружити њена настојања.

Фабрис углавном гаји симпатије према мудросном (светоотачком) моделу теологије (стр. 64–67). Мудросни модел на најбољи могући начин оцртава *исшиинску синџезу између знања и веровања* (стр. 65). Оно што ова књига нуди је *пролејтомена* за однос између теологије и философије и стога је нужно штиво за студента теологије или философије као и сваком интелектуалцу који жели стећи нека основна знања о том компликованом односу. Међутим, знатижељног читаоца који се не жели задовољити само конкретним уводом на дату тему треба упутити на две књиге које ће му, свакако, продубити тај однос, а реч је о следећим књигама: Василије Татакис, *Византијска философија*, Београд-Никшић 2002 и Claudio Moreschini, *Povijest patrističke filozofije*, Kršćanska sadašnjost 2009.

Славшиа Косић